

Judikát NS 21 Cdo 3788/2011

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	12/20/2012
Spisová značka:	21 Cdo 3788/2011
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2012:21.CDO.3788.2011.1
Typ rozhodnutí:	ROZSUDEK
Heslo:	Náhrada škody zaměstnancem Pracovní úraz Ztížení společenského uplatnění
Dotčené předpisy:	§ 366 předpisu č. 262/2006Sb. ve znění do 30.09.2008 § 367 odst. 1, 2 předpisu č. 262/2006Sb. ve znění do 30.09.2008 § 241a odst. 3 o. s. ř.
Kategorie rozhodnutí:	C

21 Cdo 3788/2011

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Mojmíra Putny a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Zdeňka Novotného v právní věci žalobce P. H., zastoupeného JUDr. Josefem Štětinou, advokátem se sídlem v Domažlicích - Týnském Předměstí, Boženy Němcové č. 74, proti žalovanému VŠEZEP s. r. o. se sídlem ve Kdyni, Všeruby - Hájek č. 35, IČO 00870838, zast. JUDr. Zdeňkem Novákem, advokátem se sídlem v Domažlicích, Vodní č. 31, o 2.565.000,- Kč s úrokem z prodlení, za účasti České pojišťovny a. s. se sídlem v Praze 1, Spálená 75/16, IČO 45272956, jako vedlejšího účastníka na straně žalovaného, vedené u Okresního soudu v Domažlicích pod sp. zn. 6 C 12/2010, o dovolání obou účastníků proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 24. února 2011, č. j. 13 Co 16/2011-151, takto:

I. Dovolání žalobce se zamítá.

II. Rozsudek krajského soudu se v části, v níž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že vedle již přiznaného základu nároku v rozsahu 1/3, je základ nároku dán v rozsahu další 1/3, zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací Krajskému soudu v Plzni k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce se domáhal [původně také proti žalovanému 2) - České pojišťovně a. s. se sídlem Praha 1, Spálená 75/16, IČO 45272956], aby mu žalovaný zaplatil 2.565.000,- Kč s úrokem z prodlení, který vyčíslil. Žalobu odůvodnil zejména tím, že je bývalým zaměstnancem žalovaného a že za trvání pracovního poměru dne 29. 9. 2008 utrpěl pracovní úraz. Utrpený pracovní úraz žalovaný sice odškodnil, včetně ztížení společenského uplatnění, žalobce však požaduje, aby mu na ztížení společenského uplatnění byl vyplacen nejméně dvacetinásobek bodového ohodnocení, jak bylo vyčísleno MUDr. P.; toto navýšení může být přiznáno toliko soudním rozhodnutím.

Okresní soud v Domažlicích - poté, co usnesením ze dne 31. 5. 2010, č. j. 6 C 12/2010-44, řízení proti žalovanému 2) zastavil - rozsudkem ze dne 24. 9. 2010, č. j. 6 C 12/2010-125, rozhodl, že základ nároku žalobce na úhradu za ztížení společenského uplatnění „je po právu ve výši 1/3“, a že o nákladech řízení účastníků bude rozhodnuto v souvislosti s rozhodnutím ve věci samé. Vyšel z toho, že žalobce se napil dne 29. 9. 2008 z PET lahve od minerální vody (v domněnku, že se jedná o minerální vodu) desinfekčního přípravku Calgonit sterezit forte 15 a utrpěl tak poleptání jícnu a dutiny ústní s poškozením pravé plíce po vdechnutí uvedeného přípravku, že se jedná o pracovní úraz a že žalovaný odpovídá žalobci za škodu tímto pracovním úrazem vzniklou. Při zkoumání, zda se žalovaný zcela nebo zčásti zprostil odpovědnosti za škodu pracovním úrazem vzniklou, dovodil, že se žalobce spolupodílel na vzniku škody tím, že v rozporu s bezpečnostními předpisy se v dojrně napil z pohozené PET lahve. Přitom z provozního, bezpečnostního předpisu ze dne 6. 1. 2008 vyplývá, že na pracovištích, kde jsou ukládány desinfekční prostředky, je zakázáno mimo jiné jíst, pít a přelévát desinfekční prostředky. Soud prvního stupně dále zjistil, že zaměstnanci žalovaného byli pravidelně proškolení z bezpečnostních předpisů a museli tedy vědět, že

v předmětné dojmě se nesmí jíst či pít a že jednatel žalovaného Ing. K. „zaměstnance kontroloval a pokud někoho tzv. nachytal, upozornil jej, že se toto nesmí činit“. Žalobce byl navíc na pracovišti pod vlivem alkoholu, což „je možno charakterizovat jako lehkomyšlné jednání, v rozporu se zákazem používání nápojů na pracovišti a v boji proti alkoholismu“. Soud prvního stupně uzavřel, že žalobce se podílel na vzniku „této své škody“ ze dvou třetin.

K odvolání žalobce Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 24. 2. 2011, č. j. 13 Co 16/2011-151, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že základ nároku žalobce je dán ve výši dvou třetin, a rozhodl, že o nákladech řízení před soudy obou stupňů bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí (rozsudek soudu prvního stupně tak v části, v níž bylo rozhodnuto, že základ nároku žalobce na úhradu za ztížení společenského uplatnění „je po právu ve výši 1/3“, nabyl právní moci). Vyšel z toho, že mezi účastníky nebylo sporné, že žalobce utrpěl v pracovním poměru vykonávaném pro žalovaného v pracovní době pracovní úraz, a co bylo mechanismem úrazu žalobce. Na rozdíl od soudu prvního stupně vyjádřil přesvědčení, že z provedených důkazů nelze jednoznačně uzavřít, že v kritické době byl žalobce pod vlivem alkoholu. Žalobci je však možno vytýkat, že pil v místě, kde pít a jít bylo zakázáno. Proto podle odvolacího soudu přichází v úvahu toliko zproštění částečné a s ohledem na okolnosti případu je možno zavinění žalobce posoudit maximálně do výše jedné třetiny.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali dovolání oba účastníci.

Žalobce v dovolání namítá, že příčinou vzniku jeho pracovního úrazu bylo „přelití neředěného louhu do k tomuto účelu neoznačené nádoby jedním z vedoucích pracovníků žalovaného“. Toto jednání je stupněm zavinění „snad již za hranicí vědomé nedbalosti, spíše odpovídající nepřímému úmyslu“. Oproti tomu zavinění žalobce by mohlo být posuzováno nanejvýš jako pro vznik škody nepřilíživá významná nevědomá nedbalost. Posouzení míry spoluodpovědnosti žalobce měl proto soud posuzovat s ohledem jak na závažnost porušení předpisů bezpečnosti práce, tak i rozsah jejich porušení. Připomíná dále, že „zákaz pít“ na uvedeném pracovišti „byl vedoucími pracovníky žalovaného prakticky tolerován a tito vedoucí pracovníci o jeho opakovaném porušování vícero zaměstnanci žalovaného nejen věděli, ale pro jeho dodržování prakticky nic neučinili“. Navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k novému řízení.

Žalovaný v dovolání namítá, že odvolací soud pochybil, pokud nezopakoval důkazy provedené v řízení před soudem prvního stupně (svědeckou výpověď svědkyně A. H. a zdravotní dokumentaci žalobce) a na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k jiným skutkovým závěrům (že žalobci je možno vytýkat pouze to, že pil v místě, kde je pít a jít zakázáno, avšak v kritickou dobu nebyl pod vlivem alkoholu). Také žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k novému řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu – dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalobce není důvodné a že dovolání žalovaného je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k tomu, že žalobce se domáhá odškodnění úrazu, k němuž došlo dne 29. 9. 2008 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 30. 9. 2008, tj. před účinností zákona č. 294/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů (srov. § 363 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) – dále jen „zák. práce“.

Podle ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Podle ustanovení § 367 odst. 1 zák. práce zaměstnavatel se zproští odpovědnosti zcela, prokáže-li, že škoda vznikla

- a) tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní, nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, nebo
- b) v důsledku opilosti postiženého zaměstnance nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek a zaměstnavatel nemohl škodě zabránit, a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody.

Podle ustanovení § 367 odst. 2 zák. práce zaměstnavatel se zproští odpovědnosti zčásti, prokáže-li, že škoda vznikla

- a) v důsledku skutečností uvedených v odstavci 1 písm. a) a b) a že tyto skutečnosti byly jednou z příčin škody,
- b) proto, že si zaměstnanec počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že je zřejmé, že ačkoliv neporušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jednal lehkomyšlně, přestože si musel vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem být vědom, že si může způsobit újmu na zdraví. Za lehkomyšlné jednání není možné považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno, že v době trvání pracovního poměru žalobce u žalovaného se žalobce dne 29. 9. 2008 - v domnění, že se jedná o minerální vodu - napil z PET lahve od minerální vody desinfekčního přípravku Calgonit sterezit forte 15 a utrpěl tak poleptání jícnu a dutiny ústní s poškozením pravé plíce po vdechnutí uvedeného přípravku (to mezi účastníky nebylo a není sporné). K poškození zdraví žalobce tak došlo v souvislosti s jednáním, které bylo během práce obvyklé, a úraz, který utrpěl, je proto úrazem pracovním, za který žalovaný odpovídá ve smyslu ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce.

Žalovaný však v řízení namítá, že jsou naplněny důvody pro to, aby byl své odpovědnosti za úraz žalobce zproštěn nebo aby jeho povinnost k náhradě škody tímto úrazem žalobci vzniklé byla poměrně snížena, neboť žalobce porušil předpisy o bezpečnosti při práci, jednal v opilosti a lehkomyšlně. Žalobce v dovolání v této souvislosti uvádí, že „zákaz pít“ na uvedeném pracovišti „byl vedoucími pracovníky žalovaného prakticky tolerován a tito vedoucí pracovníci o jeho opakovaném porušování vícero zaměstnanci žalovaného nejen věděli, ale pro jeho dodržování prakticky nic neučinili“.

Žalobce tak zpochybňuje skutkové zjištění, že zaměstnanci žalovaného byli pravidelně proškolení z bezpečnostních předpisů a že žalovaný v tomto

směru zaměstnance kontroloval.

Podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. lze dovolání, které je přípustné mimo jiné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. (a tak je tomu v projednávané věci), podat z důvodu, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Za skutkové zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu citovaného ustanovení považovat výsledek hodnocení důkazů soudem, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o. s. ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplynuly ani jinak nevyšly z řízení najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti je logický rozpor, nebo který odporuje ustanovení § 133 až § 135 o. s. ř. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva. Provedeným dokazováním je třeba rozumět jak dokazování provedené u soudu prvního stupně, tak i dokazování u soudu odvolacího.

Dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. lze napadnout výsledek činnosti soudu při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat – jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů – jen ze způsobu, jak k němu odvolací soud dospěl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry (např. namítat, kterému svědkovi měl soud uvěřit, že z provedených důkazů vyplývá jiný závěr nebo že některý důkaz není pro skutkové zjištění důležitý). Znamená to, že hodnocení důkazů, a tedy ani skutkové zjištění jako jeho výsledek, z jiných než výše uvedených důvodů nelze dovoláním úspěšně napadnout.

Skutkové zjištění o tom, že zaměstnanci žalovaného byli pravidelně proškolení z bezpečnostních předpisů a že žalovaný v tomto směru zaměstnance kontroloval, učinil soud prvního stupně (a odvolací soud tato zjištění – jak vyplývá z obsahu odůvodnění dovoláním napadeného rozsudku – převzal) z výsledků dokazování, zejména z výpovědi svědků A. H., J. L., M. H., J. P., R. H., jednatele žalovaného Ing. V. K. a prezenční listiny přítomných ze školení z bezpečnostních předpisů ze dne 11. 2. 2008, které zhodnotil způsobem vyplývajícím z ustanovení § 132 o. s. ř. Z odůvodnění napadeného rozsudku a z obsahu spisu je zřejmé, že odvolací soud pro uvedená zjištění vzal v úvahu jen skutečnosti, které vyplynuly z provedených důkazů a přednesů účastníků, že žádné skutečnosti, které v tomto směru byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo a které byly současně významné pro věc, nepominul a že v jeho hodnocení důkazů a poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků, není z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, event. věrohodnosti logický rozpor, popřípadě že by hodnocení důkazů odporovalo ustanovením § 133 až § 135 o. s. ř. Dovozuje-li žalobce v dovolání jiné závěry než soudy, polemizuje s hodnocením důkazů, které samo o sobě – jak výše uvedeno – nemůže být dovolacím důvodem.

Vzhledem k tomu, že žalobce se v rozporu s bezpečnostními předpisy dne 29. 9. 2008 v dojírně napil z pohozené PET lahve, je pro posouzení, zda a do jaké míry se žalovaný může zprostit odpovědnosti za škodu tím vzniklou, podstatné zjištění, zda zaviněné porušení právních, nebo ostatních předpisů anebo pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci bylo příčinou vzniklého úrazu.

Při řešení otázky příčinné souvislosti mezi jednáním nebo opomenutím zaměstnance a vznikem škody nejde o otázku právní, nýbrž o otázku skutkovou, jež nemůže být řešena obecně, ale pouze v konkrétních souvislostech. Postup při zjišťování příčinné souvislosti spočívá v tom, že škodu je třeba vymout z její všeobecné souvislosti a zkoumat ji izolovaně, toliko z hlediska jejích příčin. Protože příčinná souvislost je zákonitostí přírodní a společenskou, jde o hledání jevu, který škodu vyvolal. Z celého řetězce všeobecné příčinné souvislosti (každý jev má svou příčinu, zároveň však je příčinou jiného jevu) je třeba sledovat jen ty příčiny a následky, které jsou důležité pro odpovědnost za škodu.

Z hlediska zkoumání příčiny vzniku škody žalobci (v důsledku poleptání jícnu a dutiny ústní s poškozením pravé plíce) je nepochybné, že příčinou vzniku této újmy byla skutečnost, že se žalobce napil z PET lahve od minerální vody desinfekčního přípravku Calgonit sterezit forte 15. Je tedy nepochybné, že kdyby se žalobce nenapil, nedošlo by k jeho pracovnímu úrazu a vzniku škody. Zároveň je nepochybné, že žalobce tak učinil v místě, kde platil mimo jiné zákaz jíst a pít. Bezprostřední a jedinou příčinou, proč k újmě na zdraví žalobce došlo, tak je skutečnost, že se žalobce napil v místě, kde to („i s ohledem na uskladňování a zacházení právě s uvedenými desinfekčními prostředky“) bylo zakázáno. Ostatní okolnosti (např. že láhev neobsahovala minerální vodu, ač to na ní bylo vyznačeno, že někdo jiný porušil zákaz přelévát desinfekční prostředky), jsou jen vzdálenějšími jevy (příčinami), jež mohou mít rovněž souvislost s utrpěným úrazem žalobce (každý jev má svou příčinu, zároveň však je příčinou jiného jevu), ale nejsou příčinou bezprostřední a rozhodující. Jinak řečeno, kdyby žalobce neporušil zákaz pití, k jeho úrazu by nedošlo.

Z uvedeného vyplývá, že dovolání žalobce, jež směřovalo proti závěru odvolacího soudu, že nárok žalobce není dán z jedné třetiny (bylo-li rozhodnuto, že nárok žalobce je dán ze dvou třetin), není důvodné. Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. zamítl.

Rozsudek odvolacího soudu (po přezkoumání z hlediska dovolání žalovaného) však spočívá (při posuzování zproštění odpovědnosti žalovaného za pracovní úraz žalobce) na nesprávném právním posouzení věci, a proto jej Nejvyšší soud České republiky v dovoláním napadené části podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem zrušil a věc v tomto rozsahu podle ustanovení § 243b odst. 3 věty první o. s. ř. vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Plzni) k dalšímu řízení.

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243d odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 20. prosince 2012

JUDr. Mojmír Putna, v. r.

předseda senátu

www.nsoud.cz

2018 - MPSV, TREXIMA, spol. s r.o.